

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 490-A SESIUNE PLENARĂ DIN 22 ȘI 23 MAI 2013

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei — Proiect pentru o uniune economică și monetară profundă și veritabilă. Lansarea unei dezbateri la nivel european

COM(2012) 777/2 final

(2013/C 271/04)

Raportor: **dl Carmelo CEDRONE**

La 19 februarie 2013, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei – Proiect pentru o uniune economică și monetară profundă și veritabilă. Lansarea unei dezbateri la nivel european

COM(2012) 777/2 final.

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 24 aprilie 2013.

În cea de-a 490-a sesiune plenară, care a avut loc la 22 și 23 mai 2013 (ședința din 22 mai 2013), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 149 de voturi pentru, 12 voturi împotriva și 25 de abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comunicarea Comisiei reprezintă o contribuție importantă la lansarea unei dezbateri extrem de necesare despre UE și un progres semnificativ în raport cu metodele și conținutul politicilor din trecut cu privire la UEM. În plus, pentru prima dată, comunicarea cuprinde indicații cu privire la rolul internațional și la viitorul politic al Uniunii. Ca atare, CESE salută propunerea, care poate reprezenta o cotitură istorică, însă doar cu condiția ca – după o așteptare de 20 de ani – Consiliul să găsească curajul și voința necesare pentru a adopta și implementa dispozițiile utile realizării obiectivelor menționate și a pune rapid în aplicare propunerea.

1.2 Într-adevăr, prin deciziile adoptate în perioada 2011-2012, Consiliul European a întreprins o importantă și amplă reformă a guvernății europene în privința supravegherii dezechilibrelor macroeconomice excesive, a consolidării reglementărilor bugetare și a coordonării politicilor economice ale țărilor din zona euro. Instrumentele necesare pentru garantarea

stabilității UEM sunt următoarele: măsurile neconvenționale de achiziție „condiționată dar nelimitată” de obligații publice ale statelor aflate în dificultate (decise de BCE recent), instituirea mecanismului de supraveghere unic (destinat monitorizării prudențiale riguroase și neutre și întreruperii legăturii dintre stat și bănci) și reglementările privind lichidarea băncilor.

1.3 CESE își însușește strategia de consolidare a zonei euro, prezentată în comunicarea Comisiei și confirmată între timp de dl Van Rompuy, președintele Consiliului European (a se vedea raportul „Către o veritabilă uniune economică și monetară”). Cu toate acestea, CESE consideră că aceasta nu este suficientă pentru a garanta că statele membre, cetățenii și întreprinderile vor beneficia pe deplin de UEM, fapt dovedit de cele întâmplate în ultimul deceniu. Consiliul are în domeniu responsabilități politice ce derivă din Tratatul de la Maastricht și care **îngrădesc** considerabil UEM, creată cu acea ocazie. De aceea, Comisia prezintă acum un proiect pentru **o UEM profundă și veritabilă**.

1.4 Pentru a conferi UEM mai multă stabilitate și a asigura țărilor din zona euro creștere economică și a numărului de locuri de muncă, trebuie luate urgent și simultan – și nu pe termen mediu sau lung – măsuri mai eficiente, precum adoptarea unui plan privind creșterea și mecanisme mai puternice de integrare economică, pe care Consiliul trebuie să le pună în aplicare. Este nevoie prin urmare de o combinație de politici macro- și microeconomice, de un angajament coerent, de un sentiment de solidaritate, de încredere și de apropiere între statele membre, dar și între acestea și UE, fără a uita că obiectivul esențial al dispozițiilor în discuție trebuie să fie binele tuturor oamenilor.

1.5 Deși își exprimă aprecierea pentru comunicare, CESE subliniază că, inclusiv în cazul în care totul va deveni operațional, va fi dificil să se obțină efecte substanțiale, în special în ceea ce privește procesul decizional, pentru că lipsește o propunere concretă de uniune politică, care să ofere protecție monedei euro. Același lucru este valabil pentru datorie, pentru amortizarea șocurilor asimetrice, pentru creștere, competitivitate sau ocuparea forței de muncă (în cazul căreia trebuie prevăzute studii sistematice de impact). În situația actuală, toate acestea constituie tot atâtea îngrădiri.

1.6 CESE reamintește că, după cum se știe, asupra unei mari părți din propunerile actuale ale Comisiei Europene, au fost elaborate avize și au fost înaintate soluții, în special în ce privește limitele UEM și BCE și aspectele referitoare la creștere și la datoria suverană⁽¹⁾. Progresele înregistrate de Comisie și Consiliu până în prezent reprezintă o bază sănătoasă pentru acțiunea în continuare în domeniu. Din acest motiv, CESE consideră că trebuie salutată decizia Comisiei Europene de a formula în viitor aprecieri asupra acestor aspecte, sperând că este ocazia potrivită pentru Consiliu de a adopta măsuri concrete în legătură cu datoria și cu creșterea, ceea ce ar însemna un adevărat salt calitativ.

1.7 Într-adevăr, în timp ce ultimele decizii ale UE menționate în comunicare răspund, deși doar parțial, cadrului macroeconomic, propunerile pentru nivelul microeconomic, al sectoarelor productive – singurele în măsură să relanseze creșterea – sunt insuficiente. Documentul Comisiei încearcă să lanseze o dezbatere cu privire la UEM, o temă care depășește chestiunea consolidării bugetare și a politicilor macroeconomice. Ar fi nevoie și de politici microeconomice, ca de exemplu un pact autentic pentru industrie (*industrial compact*).

1.8 În plus, propunerea Comisiei ar putea primi un mai mare sprijin dacă, în diferitele perioade de timp ale execuției

măsurilor necesare pentru o mai bună stabilizare și funcționare a UEM, s-ar face referiri mai explicite la necesitatea aplicării unor politici europene corelate cu acest obiectiv, definind cadrele de intervenție urmărite și elementele noi ce trebuie introduse, astfel încât cheltuielile europene să fie mai raționale și eficiente.

1.9 Comisia poate și trebuie să contribuie la aplicarea reformelor necesare sporirii competitivității sistemelor productive și administrative naționale, adoptând metodologii și criterii inovatoare de intervenție pe piața internă și de gestionare a fondurilor structurale și a principalelor politici comune. De asemenea, Comisia ar trebui să se inspire din inovațiile introduse de BCE și să propună modificări tot atât de semnificative – așa cum a subliniat CESE în mai multe rânduri – pentru punerea în aplicare a politicilor europene aplicabile mai ales zonelor, regiunilor și sectoarelor mai vulnerabile ale UE.

1.10 În ceea ce privește BCE, ar trebui aplicată pe deplin abordarea ce decurge din structura sa, de împrumutător de ultimă instanță, în favoarea creșterii și a ocupării forței de muncă. Decizia țărilor din zona euro de a avansa în această direcție ar contribui la consolidarea încrederii în BCE și în moneda euro, contracarând atacurile speculative, mai ales în cazul țărilor cu dificultăți bugetare majore.

1.11 Stabilitatea monedei euro nu poate fi încredințată doar BCE și politicii monetare comune, lăsând statelor membre autonomie totală în aplicarea propriilor politici fiscale și bugetare. CESE consideră că, **în perspectiva unui buget unic al zonei euro, uniunea fiscală** nu poate fi, după cum se menționează în comunicare, amânată pe perioadă lungă, ci trebuie să devină, împreună cu moneda unică și cu supravegherea bancară unică, celălalt pilon pe care trebuie să se bazeze – pe termen scurt și mediu – stabilitatea UEM, asigurând astfel piețele de coerența proiectului european.

1.12 În ceea ce privește **propunerile instituționale**, Comisia Europeană depune un efort semnificativ. CESE consideră că este utilă introducerea în fine pe agendă a aspectelor instituționale, aflate la baza propunerilor sale inovatoare, inclusiv uniunea politică. Aceasta este o propunere cu totul nouă. Comitetul consideră însă că cele mai multe dintre aceste propuneri sunt formulate din perspectiva cadrului actual, fiind foarte puțin revoluționare și neputând rezolva situația în cazul în care Consiliul nu va merge mai departe, considerându-le doar un apel la acțiune.

⁽¹⁾ JO C 143, 22.5.2012, p. 10.

1.13 Aceste propuneri ar putea reprezenta o etapă intermediară, dar CESE, care ar trebui să fie parte integrantă a acestui proces, consideră, pe baza a ceea ce a fost deja propus și aprobat, că nu mai este timp de soluții parțiale în unele domenii, impunându-se mai degrabă un salt calitativ, atât în conținutul politicilor, cât și în procesul decizional, pentru ca acestea să fie puse în aplicare cu adevărat, pentru a nu mai repeta iar și iar că este nevoie de politici „efective”, de o UEM „veritabilă” sau de o „adevărată” uniune politică etc. Este nevoie să se **acționeze acum** cu mai multă hotărâre și rapiditate, pe de o parte pentru a **întrerupe recesiunea** care a cuprins o mare parte a UE și, pe de altă parte, pentru a soluționa neajunsurile lăsate în suspensie de mai mult timp și pe care criza financiară internațională doar le-a exacerbât.

1.14 Bazându-se pe propunerile Comisiei, CESE cere Consiliului să acționeze cu mai mult curaj și claritate în ceea ce privește respectarea acordurilor încheiate și responsabilitățile de prezentare a unor propuneri ce trebuie aprobate și aplicate, susținând mai ales extinderea votului cu majoritate în toate domeniile, plecând de la politicile economice și de ocupare a forței de muncă și din perspectiva unei modificări a tratatului.

1.15 Sinteza propunerilor CESE

1.15.1 În vederea realizării unei UEM veritabile, CESE consideră că sunt necesare și urgente următoarele (fără a modifica tratatul):

- lansarea unei inițiative europene de creștere, dat fiind că doar prin austeritate nu se va putea satisface niciun criteriu stabilit de Uniune;
- facilitarea depășirii asimetriilor economice dintre țări, printr-un mecanism de convergență solidară. S-ar putea acționa prin măsuri specifice nivelului microeconomic, în favoarea țărilor cele mai lovite de criză, în vederea reducerii șomajului în rândul tinerilor (de exemplu, prin alocarea unei contribuții din partea UE pentru fiecare tânăr angajat), intervenindu-se astfel prin condiționalitate pozitivă;
- soluționarea problemei datoriei, așa cum cer Comisia și CESE, pentru a putea aborda astfel problemele tuturor țărilor care au adoptat sau vor adopta moneda euro;
- introducerea urgentă a uniunii bancare și a supravegherii europene;

- realizarea pieței unice în toate sectoarele (fiscal, financiar, bancar, energetic, de servicii, cercetare și inovare etc.);
- reducerea fragmentării pieței de credit, astfel încât, în condiții egale, costul creditării să fie același în toate statele membre.

1.15.2 Pe termen mediu și/sau lung, cu eventuala modificare a tratatului, sunt necesare următoarele:

- instaurarea unei guvernante economice efective în UE, alături de cea monetară, financiară și fiscală, inclusiv pentru a corela politicile centralizate cu cele descentralizate;
- completarea mandatului BCE;
- concentrarea metodei decizionale și a structurilor într-o entitate unică, pentru a furniza un „guvern” zonei euro, a completa și unifica sistemul actual și a realiza uniunea fiscală, plecând de la introducerea unui buget comun al zonei euro, și cu prevederea unui mecanism de solidaritate care să reducă dezechilibrele economice dintre țări;
- realizarea unui pact social pentru o Uniune socială, cu implicarea partenerilor sociali și a organizațiilor societății civile;
- crearea unei uniuni politice, pe baza unei cooperări consolidate, inclusiv pentru ca zona euro să se exprime unitar și pentru a crea un proces decizional mai democratic și mai transparent. În acest scop, ar putea fi oportun să se confere viitorului Parlament European puteri constituante, ca și Consiliului;
- atribuirea unui rol mai reprezentativ Uniunii în instanțele internaționale.

2. Observații generale: elemente critice

2.1 Comitetul este conștient de faptul că problema supusă dezbaterii este una dintre cele mai complexe în acest moment. Europa este pe cale să intre într-o nouă fază de aprofundare a integrării, iar acest lucru necesită o serie de pași curajoși. CESE apreciază foarte mult lansarea unei dezbateri privind viitorul UEM, ca primă etapă în această direcție, și subliniază că realitatea macroeconomică a uniunii economice și monetare este rezultatul unor decizii microeconomice. Ca atare, politicile macro- și microeconomice ar trebui corelate, astfel încât să contribuie la realizarea aceluiași obiective generale.

2.2 Articolul 9 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, completat de articolele 151 și 153, prevede în principal că definirea și punerea în aplicare a politicilor și acțiunilor Uniunii trebuie să țină seama de promovarea unui nivel ridicat al ocupării forței de muncă, de îmbunătățirea condițiilor de viață și de muncă și de combaterea excluziunii. Comitetul constată cu surprindere că niciunul din acești parametri nu este luat în considerare de comunicarea care face obiectul avizului ca reprezentând un obiectiv al unei *Uniuni economice și monetare profunde și veritabile*. Pe lângă faptul că solicită ca aceste obiective să fie enunțate în mod explicit, Comitetul consideră necesară instituirea unei supravegheri sporite (prin elaborarea unor studii de impact) în legătură cu efectele politicilor economice și monetare asupra circumstanțelor sociale și a pieței muncii, considerând că se impune conceperea unor măsuri de eliminare a consecințelor economice și sociale negative care ar putea fi induse de aceste politici.

2.3 Niciuna din propunerile avansate de Comisie pentru o UEM mai stabilă și mai credibilă nu poate fi realizată (nici pe termen scurt, nici pe termen mediu sau lung) dacă statele membre – și mai ales țările cele mai afectate de criza economică și financiară – nu relansează creșterea și nu găsesc soluții în legătură cu ocuparea forței de muncă, cu șomajul, aflat în creștere puternică mai ales în rândul tinerilor, și nu reduc decalajele ce persistă între statele membre. În egală măsură, însă, nimic nu se va concretiza dacă Consiliul și Eurogrupul nu vor lua în considerare propunerile Comisiei pentru a face să avanseze reformele necesare finalizării UEM, care așteaptă de 20 de ani, și dacă statele membre nu vor depune eforturi majore în acest sens, pentru a gestiona împreună părțile din suveranitatea fiecăruia care trebuie reunite în acest scop.

2.4 Principala preocupare a Comisiei rămâne cea de asigurare a coordonării politicilor economice ale statelor membre, printr-un ansamblu coerent de măsuri și instrumente de îmbunătățire a convergenței politicilor bugetare și a sistemelor de supraveghere. Aceasta ar permite atenuarea dificultăților pe care țările cele mai îndatorate le au în finanțarea datoriei publice și respectarea programelor stricte de recuperare a cheltuielilor și de sustenabilitate a datoriei, măsuri propuse de Comisie și aprobate recent de statele membre (*fiscal compact*). Dar pentru a recâștiga încrederea cetățenilor și a piețelor, măsurile întreprinse la nivel național trebuie să se înscrie într-o logică europeană comună și să producă efecte concrete și pozitive pentru cetățeni și întreprinderi. Din acest motiv, la nivel național este nevoie de mai multă coerență între politicile macroeconomice și cele microeconomice (tineret, piața muncii, prevederi sociale etc.) care trebuie realizate.

2.5 Multe țări din zona euro au intrat în cel de-al cincilea an de creștere negativă, iar previziunile pentru anii următori indică ameliorări foarte modeste ale principalelor variabile macroeconomice. Pentru a fi credibile și a face obiectul unei dezbateri

ample și interesante privind viitorul UEM, care să nu-i intereseze doar pe experți, ci și pe toată societatea civilă europeană, propunerile înaintate de Comisie pentru a consolida UEM trebuie însoțite de alte observații și/sau măsuri.

2.6 Date fiind angajamentele asumate de UE, statele zonei euro trebuie să aplice și în următorii ani politici bugetare stricte care ar putea fi asigurate în primul rând prin reforme care vizează raționalizarea structurii bugetelor naționale, atât pe partea cheltuielilor, cât și pe cea a veniturilor publice, ținând seama cum se cuvine de distribuirea echitabilă și de efectele multiplicatorilor fiscali. Aceasta ar permite înregistrarea unor sporuri de eficiență, cu efecte neutre asupra soldului bugetar și fără a reduce cheltuielile în sectoare esențiale pentru creșterea economică și bunăstarea socială, precum sănătatea, sistemele de asistență socială, învățământul, cercetarea și inovarea, infrastructura ⁽²⁾.

2.7 Acestor măsuri la nivel național trebuie însă să li se adauge dispoziții la nivel european, necesare pentru creșterea economică, pentru ocuparea forței de muncă și pentru reluarea investițiilor. De exemplu, sunt necesare: îmbunătățirea funcționării piețelor naționale ale muncii, pentru integrarea lor în zona euro, inclusiv prin intermediul dialogului macroeconomic ⁽³⁾; mutualizarea parțială a datoriei publice, în vederea stăvilirii aspectelor speculative; emiterea de obligațiuni europene de către BEI și FEI, în vederea finanțării creșterii și a atragerii excedentelor globale de economii ⁽⁴⁾; posibilitatea de a exclude din datoria publică anumite investiții structurale, necesare pentru generarea unui cerc virtuos de creștere; în sfârșit, mai multă atenție acordată politicii industriale, atât de către guvernele naționale, cât și de către factorii de decizie politică de la nivel european.

2.8 Responsabilitatea pentru aplicarea acestor politici le revine guvernelor statelor membre, dar Comisia trebuie – în cadrul prerogativelor sale instituționale și al resurselor bugetare ale UE pe care le gestionează – să asigure realizarea acestora, contribuind astfel la reducerea dezechilibrelor și decalajelor regionale existente încă.

2.9 De asemenea, CESE consideră că analiza Comisiei privind aspectele istorice ale UEM nu ia în discuție limitările economice și politice efective existente în momentul apariției monedei euro și care reprezintă principala cauză a crizei care a afectat această monedă și UE. Este cu atât mai bizar faptul că, într-o analiză privind UEM, nu există nicio referire și nicio evaluare a criteriilor de la Maastricht și a caracterului *unic* al politicii monetare,

⁽²⁾ JO C 133, 9.5.2013, p. 44

⁽³⁾ Idem.

⁽⁴⁾ Cf. nota 1.

și nici a asimetriilor economice dintre țări. De asemenea, nu este plauzibilă ideea că doar datoriile poartă „vina” crizei din 2008, nu și slăbiciunea politică a UE și a guvernelor naționale, dacă se ia în considerare mai ales faptul că, încă de la începutul UEM, statele membre au refuzat sistematic să lanseze o dezbatere privind coordonarea politicilor fiscale și bugetare.

2.10 O necesitate urgentă ar fi realizarea uniunii economice prin instituirea unei guvernante economice a UE (înainte de realizarea uniunii bancare sau odată cu aceasta etc.), iar comunicarea Comisiei pune bazele ei.

3. Observații specifice privind conținutul propunerilor: atuuuri și puncte vulnerabile

3.1 Pe **termen scurt** sunt luate în considerare și descrise șapte propuneri, dintre care unele sunt deja cunoscute, pentru că se referă la măsuri recent aprobate de UE: semestrul european, pachetul de șase propuneri legislative (*six-pack*) și pachetul de două propuneri legislative (*two-pack*) sau supravegherea bancară încredințată BCE. Toți acești pași sunt importanți și vor trebui puși în aplicare pe deplin, în conformitate cu normele europene relevante și cu recomandările specifice pentru fiecare țară, aprobate de Consiliu. Propunerile Comisiei pe care CESE le consideră a fi mai interesante sunt enumerate mai jos.

3.1.1 Prima se referă la introducerea, după mecanismul de supraveghere unic (MSU), și a unui mecanism de rezoluție unic (MRU) pentru rezolvarea problemelor băncilor aflate în dificultate. Aspectul cel mai inovator al acestei măsuri este că acționarii și creditorii suportă costurile de rezoluție. „Eventualele resurse suplimentare necesare pentru finanțarea procesului de restructurare” trebuie să provină chiar din sectorul bancar și să nu mai cadă în sarcina contribuabililor⁽⁵⁾.

3.1.2 A doua privește introducerea unui **instrument de convergență și competitivitate**, pentru sprijinirea realizării reformelor structurale în țările din zona euro. Propunerea este foarte amănunțită (anexa 1 din comunicare) și descrie procedura prevăzută pentru activarea și respectarea acordurilor care vor concretiza acest instrument. Rămân nedefinite gradul de participare și dimensiunea sprijinului financiar de care ar putea beneficia statele membre, amândouă fiind aspecte decisive pentru asigurarea sustenabilității instrumentului, chiar dacă Comisia își rezervă dreptul de a prezenta o propunere mai detaliată privind modalitățile de aplicare (pagina 25 din comunicare). În opinia CESE, acest instrument ar trebui să precedă sau cel puțin să însoțească reformele structurale, pentru a le atenua impactul negativ. De asemenea, CESE subliniază că instrumentul de convergență și competitivitate poate fi eficient

doar dacă este utilizat treptat și în corelație cu acțiunile și măsurile luate la nivel național.

3.1.3 În plus, propunerea privind cadrul financiar multianual pare să fie percepută mai degrabă ca o pedeapsă aplicată celor care nu respectă „pactul dintre statele membre și Comisia Europeană”, decât ca stimul pentru aplicarea politicilor stabilite la nivel european. Condițiile macroeconomice stricte solicitate statelor membre ar trebui însoțite de un plan de creștere și de dezvoltare de noi oportunități de ocupare a forței de muncă, în special pentru tineri, elaborat cu participarea activă a partenerilor sociali și din societatea civilă.

3.1.4 Un rol mai incisiv al UE și al monedei euro în guvernanta organismelor monetare internaționale și consolidarea capacităților de reprezentare externă a zonei euro sunt două dintre aspectele cele mai importante menționate de Comisie, dar și de numeroase avize ale CESE, care ar putea conferi UE și monedei unice mai multă greutate și forță decizională în contextul guvernantei monetare internaționale. Cu toate acestea, Comisia nu explicitează în această propunere dificultățile interne și externe ale zonei euro, în condițiile unei atitudini clar defavorabile a administrației americane (dar și britanice) în raport cu creșterea ponderii monedei euro (și, în consecință, scăderea celei a dolarului) și ale diferențelor ce persistă încă între țările zonei euro în ceea ce privește apărarea intereselor economice și politice specifice în numeroase țări în curs de dezvoltare care beneficiază de asistență din partea FMI.

3.2 Pe **termen mediu**, propunerile se referă în principal la înființarea unui Fond european de rambursare a datoriei (FER), subordonat unor elemente de condiționalitate stricte, pentru a limita hazardul moral, și la crearea unui nou instrument al datoriei suverane pentru zona euro (*eurobills*). Sunt propuneri prezente de mult timp în dezbaterile principalelor instituții ale UE și ale statelor membre. CESE a subliniat de asemenea în avizele sale că trebuie făcut apel la euro-obligațiuni pentru a mutualiza în parte datoria (*Union bonds*), ca instrument suplimentar, atât pentru a facilita utilizarea lui în zona euro pentru finanțarea datoriei suverane a celor mai îndatorate țări, cât și pentru a reduce costurile serviciului datoriei⁽⁶⁾.

3.2.1 De aceea, CESE ar fi preferat prezentarea de către Comisie a unei propuneri proprii și/sau o referire la propunerile înaintate anterior chiar de CESE sau la cele ale miniștrilor economiei din UE etc., chiar dacă recunoaște meritele propunerii Consiliului german al experților economici, reluată în documentul Comisiei.

⁽⁵⁾ JO C 44, 15.2.2013, p. 68.

⁽⁶⁾ Cf. nota 1 și JO C 299, 4.10.2012, p. 60.

3.2.2 Cu toate acestea, accentul pus pe FER neglijează faptul că o mare parte a succesului politicii de reducere a datoriei suverane depinde, în această perspectivă, nu doar de progresele înregistrate în reducerea cheltuielilor publice, ci mai ales de creșterea veniturilor. Pentru o perioadă de timp cu mult mai lungă decât pe termen mediu, aceasta este calea de urmat pentru a reduce raportul datorie/PIB sub pragul stabilit la Maastricht. Cea mai bună propunere rămâne, poate, cea a euro-obligațiunilor (*Union bonds*), așa cum a argumentat Comitetul în mod amănunțit ⁽⁷⁾. Desigur, problema nu rezidă în instrumentul tehnic ce trebuie utilizat, mai importantă fiind soluția găsită.

3.2.3 De asemenea, propunerea urmează – în ansamblul său – logica pactului de stabilitate în ceea ce privește obligațiile statelor membre, dar nu introduce niciun element nou care să indice o schimbare de curs a acestor politici, care nu pot să continue în aceeași direcție.

3.3 Pe **termen lung**, partea cea mai puțin elaborată a documentului Comisiei se referă la evoluția UEM către realizarea deplină a uniunii bancare și a celei fiscale și economice. Desigur, este vorba de obiective împărtășite de CESE, cu condiția să fie definite modalitățile necesare pentru realizarea lor. CESE este de acord că este nevoie de integrarea deplină a politicilor economice a statelor membre, mai ales în cadru fiscal și economic, și de un buget unic al UE, dotat de resurse financiare proprii și cu o putere fiscală autonomă.

3.3.1 În ceea ce privește aspectele instituționale, comunicarea se mulțumește să le descrie, indicând pe ce baze va fi posibilă construirea unei uniuni economice și monetare consolidate în planul arhitecturii sale juridice și al gestionării principalelor politici economice. Documentul trece însă sub tăcere condițiile micro- și macroeconomice care trebuie să asigure fezabilitatea propunerilor pe termen lung.

3.3.2 CESE consideră că un obiectiv atât de ambițios va putea fi încununat de succes în condițiile unei cooperări consolidate, care vizează realizarea uniunii politice. Acest proces ar putea fi înlesnit dacă, în contextul macroeconomic internațional, vor fi dușe la bun sfârșit reformele introduse doar parțial și referitoare la regulile de funcționare a piețelor financiare și de credit, la mecanismele de supraveghere macro- și microprudențială, la reducerea dezechilibrelor macroeconomice (începând cu la deficitul SUA și cu excedentul Chinei) care au alimentat criza financiară. Fără progrese semnificative în acest sens va fi dificil să se evite noi crize economice și financiare.

4. Uniunea politică

4.1 Principii generale

4.1.1 În orice caz, CESE apreciază încercarea Comisiei Europene de a aborda *deficitul democratic* actual al UE, ca și

ideea că principala problemă este cea a transferului de suveranitate. Este vorba așadar de lansarea procesului pentru o uniune politică, care să reunească și să gestioneze în comun unele politici „suverane” (care țin încă de competența statelor membre), prin intermediul unui proces decizional mai transparent și mai democratic, astfel încât „guvernul” euro (al doilea pilon al UEM, care lipsește în prezent) să acționeze solidar.

4.1.2 În acest sens, CESE consideră că:

— pe termen scurt, nu este necesară modificarea tratatului, așa cum CESE a explicat pe larg în propunerile sale. Ca atare, ar fi mai bine ca eforturile să se concentreze pe propunerile pe termen lung;

— se poate afirma pe bună dreptate că problema se pune mai acut în cazul zonei euro, pentru care este cât se poate de inadecvat să se vorbească în continuare de *coordonarea* politicilor macro- și microeconomice, fiind nevoie mai degrabă de politici economice comune, ca în cazul uniunii bancare și al supravegherii comune la nivel european, al politicii monetare etc.

4.1.3 De aceea, problema care se pune nu este neapărat de a rezolva dificultățile legate de implicarea PE, ci mai degrabă de a crea un proces decizional comun între țările zonei euro și, ca atare, de a implica PE în acest context. Ceea ce nu mai poate fi acceptat este de a păstra politici economice și industriale independente pentru fiecare stat, alături de o politică monetară comună care penalizează economiile celor mai vulnerabile state, pentru că lipsesc instrumentele de compensare.

4.2 Optimizarea responsabilităților

4.2.1 CESE apreciază ca pozitivă asocierea PE la dezbateră privind propunerile referitoare la creștere, cu implicarea în acest context a parlamentelor naționale. Același lucru ar trebui făcut pentru programele de ajustare, în loc ca lucrurile să se limiteze la o simplă *informare*. Nu ne aflăm totuși decât în stadiul unor procese formale, departe de demersurile necesare pentru bunul mers al procesului decizional al UE.

4.2.2 Inovatoare par, în schimb, propunerile referitoare la partidele politice, care ar trebui să devină europene și în conținut, nu doar la nivel declarativ, acționând – în consecință – ca o structură europeană unică și nu ca o sumă de diverse specificități naționale, după modelul statelor membre sau al altor asociații (sindicate, angajatori etc.).

⁽⁷⁾ Idem.

4.2.3 Ar fi bine dacă – cel puțin pentru zona euro – nu doar partidele, așa cum propune Comisia Europeană, ci și celelalte mari organizații europene (sindicate, asociații de angajatori etc.) s-ar organiza și ar acționa deja în virtutea unei logici comune – europene și nu naționale – pentru alegerile din 2014. S-ar înregistra un progres considerabil, chiar dacă insuficient, care ar reprezenta un exemplu pozitiv pentru toți.

4.2.4 În perspectiva alegerilor, ar trebui ca Parlamentul European (împreună cu Consiliul) să primească puteri constituante, care să permită, într-un termen prestabilit, trecerea la o uniune politică, cu extinderea deciziilor luate cu majoritate de voturi la toate domeniile și introducerea dreptului de vot al Parlamentului European și cu privire la aspectele de creștere economică și de ocupare a forței de muncă.

4.3 Aspecte inerente ale modificării tratatului

4.3.1 CESE este favorabil fuziunii și unificării politicilor economice și a celor privind ocuparea forței de muncă, două fețe ale aceleiași medalii, deși este vorba de o problemă economică și nu juridică. Este însă nevoie de un proces decizional comun pentru toate politicile economice, care să aducă laolaltă Strategia Europa 2020, coordonarea bugetelor naționale, politicile macro- și microeconomice, piața muncii din zona euro etc., pentru a depăși sistemul decizional actual. Nu se poate imagina că UEM poate fi schimbată doar prin numirea de către PE a unei comisii speciale.

4.3.2 În plus, este cam lipsită de viziune ideea că, prin acordarea unor competențe de coordonare a UEM vicepreședintelui pentru politici economice, chiar dacă în colaborare cu PE, s-ar putea îmbunătăți situația actuală. Exemplul politicii externe ar putea fi suficient pentru a argumenta această convingere. Prin urmare, ar fi nevoie să se acorde puteri efective comisariatului sau – eventual – unui ministru.

4.3.3 O chestiune atât de importantă nu poate fi rezolvată cu stratageme juridico-parlamentare formale, dacă nu s-a decis mai întâi un transfer de suveranitate, de la nivelul național la cel european, în domeniul politicilor economice, monetare și ocupaționale, așa cum a propus CESE în mai multe rânduri. Ar trebui creată o *guvernanță economică* a zonei euro, administrată de Eurogrup (având putere de decizie prin vot majoritar) împreună cu Parlamentul European, prin modificarea adecvată a tratatului, cu aceeași rapiditate cu care s-a procedat la adoptarea pactului fiscal, a uniunii bancare etc. Aceasta ar permite realizarea unei piețe unice pentru politicile economice, industriale, pentru creștere și ocuparea forței de muncă, cu o viziune comună și decizii solidare între state, în interesul cetățenilor UE.

4.4 Reprezentarea externă a UE

4.4.1 CESE apreciază pozitiv ansamblul propunerilor privind reprezentarea pe plan extern a zonei euro. Este vorba de un punct esențial al comunicării, date fiind repercusiunile

internaționale ale crizei și ale raporturilor între monede. În prezent, euro este precum oala de lut între oalele de tuci. Strategia concepută de Comisia Europeană pentru a consolida prezența zonei euro în FMI constă, într-o primă etapă, în atribuirea statutului de observator și, doar într-o fază ulterioară, în solicitarea unui statut de membru. Este vorba de termene lungi, care vulnerabilizează zona euro. Aceasta ar trebui să aibă totuși să acționeze solidar și rapid în cadrul diverselor instanțe, așa cum a arătat CESE de ceva vreme. Ca atare, poate că propunerile Comisiei Europene sunt realiste, însă sunt modeste și insuficiente pe termen scurt și mediu. Și în acest caz, totul va depinde de ce fel de decizii va adopta Consiliul.

4.5 BCE

4.5.1 Abordarea referitoare la BCE pare să prezinte carențe. În plus, CESE nu împărtășește opinia că tratatul ar trebui să asigure „consolidarea responsabilității democratice a BCE”, dat fiind că aceasta este un organism în cadrul căruia deciziile se iau deja cu majoritate de voturi (nu ca în cazul Consiliului). De asemenea, problemele și rolul BCE sunt de altă natură și – în acest sens – supravegherea nu poate fi singurul aspect de luat în considerare, cum pare să sugereze comunicarea Comisiei. Miza include extinderea mandatului său la creștere și ocuparea forței de muncă, pe lângă stabilitate și inflați.

4.5.2 În acest scop, este nevoie ca mecanismele de transferare a politicilor, de la BCE către economia reală, să funcționeze corect. Măsurile neconvenționale luate recent de BCE pentru a spori eficiența acestor mecanisme, constând atât în furnizarea de lichidități sistemului bancar [programul de achiziționare de obligațiuni garantate (*Covered Bond Purchase Programme – CBPP*) și operațiunile de refinanțare pe termen lung (*Long Term Refinancing Operation – LTRO*)], cât și în achiziționarea de titluri de stat pe piața secundară [programele privind piețele titlurilor de valoare (*securities markets programs – SMP*) și tranzacțiile monetare definitive (*outright monetary transactions – OMT*)], pot fi considerate un prim pas în direcția dorită, dar nu înseamnă neapărat că BCE se poate comporta ca împrumutător de ultimă instanță care are competența de a lua o decizie, în mod autonom și atunci când este nevoie, o condiție care – după cum se știe – necesită modificarea tratatelor.

4.5.3 Trebuie consolidată autonomia decizională și instrumentele de intervenție ale BCE pentru funcția sa de împrumutător de ultimă instanță, nu pentru a spori îndatorarea statelor sau a UE, ci pentru a mări credibilitatea monedei euro și pentru a îngădi atacurile speculative asupra datoriei suverane a celor mai îndatorate țări. În ceea ce privește mai ales efectele produse de intervențiile BCE asupra sustenabilității datoriei suverane, CESE reamintește că până și numai anunțarea acestei intervenții a contribuit efectiv la reducerea tensiunilor existente atât pe piața titlurilor de datorie publică ale țărilor din zona euro, cât și pe piețele financiare și de credit.

4.6 Curtea de Justiție

4.6.1 CESE împărtășește opinia că trebuie consolidat rolul Curții de Justiție, dar nu în domeniul propus de comunicare (procedura de constatare a neîndeplinirii obligațiilor). Altfel, s-ar perpetua convingerea că problemele economice, inclusiv datoria, sunt mai degrabă probleme tehnico-juridice și nu politice, care trebuie încredințate procesului decizional democratic și transparent al UE, asupra căruia cetățenii sunt suverani.

Bruxelles, 22 mai 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE
